

HRY V MATEŘSKÉ SKOLE,

Játékok az óvodában. Praha 1961. Státní Pedagogické Nakladatelství 349. lap

A csehszlovák pedagógiai irodalomnak ez az újabb alkotása több — a játékra vonatkozó — tanulmányt tartalmaz.

A játéknak — különösen az iskolaelőtti korban — a gyermek életében alapvető jelentősége van. Jelentősége, fontossága hasonló, mint a felnőtt embernél a megismerése, a munkáé és a szórakozásé.

Az óvodában a gyermek idejének legnagyobb részét játékkal tölti el. Innen ered a szükségesség: összefoglalni a gyermek játékára vonatkozó ismereteket. Ez az igény — a könyv bevezető méltatása szerint — annál sürgetőbb, mivel az utóbbi időben Csehszlovákiában a tanítás, a kötelező foglalkozás az iskolai oktatást megelőző korban mint a nevelés új eleme, anynyi figyelmet vont magára, hogy az sokszor a játék elhanyagolásához és lebecsüléséhez vezetett.

A játékok az óvodában című könyv — az óvodák tanítónői, az alsófokú oktatás tanítói, valamint azoknak a szülőknél a számára, akik mélyebben kívánnak tájékozódni a gyermek játékaról — alapvető kézikönyv. Olvasójának nemcsak fontos elméleti tanulságot nyújt, hanem gyakorlati útmutatásul is szolgál a gyermekek játékának irányításához és megszervezéséhez különösen az óvodában.

Figyelemre méltó az a körülmény, hogy a kötet tanulmányai hosszantartó kutatómunkán, a gyermeki játék rendszeres megfigyelésén (sok óvodában) és a szerzők termékeny elméleti tanulmányain alapulnak. Innen ered e munkának az az alapvető hangolása, amely a világos, egyértelmű elméleti nézetek kifejtését állandóan egybekapcsolja a gyakorlattal — a gyermekek életéből vett bizonyítékokkal, a gyermekjátékok példáival, valamint azokkal az útmutatásokkal: hogyan vezették a tanítónők a játékokat helyesen és hogyan avatkoztak azokba néha szerencsétlenül, jóllehet a legjobb szándékkal.

A gyakorlatból azután a szerzők ismét általános elméleti következtetéseket vonnak le. *Az elméletek és a gyakorlatnak ebben az állandó összekapcsolásában rejlik a mű egyik fő pozitívuma.*

A könyv — jóllehet több tanulmányt tartalmaz — mégis tulajdonképpen négy részből áll: általános jellegű tanulmányból a gyermeki játékról, annak jelentőségéről, fajtáiról. (Ehhez kapcsolódik, illetve ezt előzi meg egy rövid történeti áttekintés a gyermek játékára vonatkozó pedagógiai né-

zetekről.) A további három nagy rész a gyermekjátékok három alapvető típusával foglalkozik. Ezek az alapvető típusok: az alkotó, a didaktikai- és a mozgás-játékok.

Az említett nagyobb részek mindig néhány elméleti fejezetet fűznek egybe — amelyekből az olvasó megtudja, hogy mi jellemzi az adott játéktípust, milyen célt szolgál az, hogyan lehet pedagógiailag felhasználni, hogyan kell irányítani, fejleszteni, szervezni stb. — a gyakorlati részekkel. Ez utóbbiakban a szerzők a játékpéldák sokaságát gyűjtötték össze: több mint 170 didaktikai és mozgás-játék leírását — amelyeket az óvodák gyakorlata kipróbált — tartalmazza a könyv.

Említésre méltó, hogy a könyv már második kiadásában jelenik meg (Először Slovenskóban jelent meg 1959-ben), szlovák szerzők, a szlovák pedagógiai kutatóintézet munkatársainak, és egy cseh szerzőnek (J. Berdychová) a munkája. A két nép szoros együttműködése már sok jó és értékes eredményt hozott életük minden területén, kezdve a termeléssel, s folytatva a tudománnyal és művészettel. A könyv bevezetője szerint ez a könyv is ennek a szoros és értékes együttműködésnek a bizonyítéka.

Vizsgáljuk meg ezek után egy kicsit közelebbről a könyv egyes tanulmányait.

Az első tanulmány a gyermeki játékra vonatkozó pedagógiai nézeteket ismerteti (9—20. l.). Főbb pedagógiai nézetek megemlítéséről van itt szó csupán az alábbi tagolás szerint: *A játék a pedagógiai világ-irodalomban* (Plato, Aristoteles, Rousseau, Froebel, Spencer, Hall, Groos). Ebben a fejezetben érdekesen szerepel G. Stanley Hall véleménye, aki szerint a játék gyakorlás, amely szükséges olyan cselekvések, kedvtelések elhagyásához, amelyek fokozatosan fölöslegessé válnak, illetve amelyek a felnőtt korban eltűnnek (pl. fáramaszás), de általuk egyéb funkciók erősödnek meg. Groos Károly viszont széles biológiai alapon igyekszik a játékot megmagyarázni, s úgy látja, hogy a játék felkészülő gyakorlás az életre — a játék lényegét egyoldalúan biológiai tényezőkben látja, s nem értékeli azt, mint szociális jelenséget a maga bonyolultságában és sokrétűségében.

Érdekes szempontot emel ki H. Oaar és G. St. Hall, akik szerint a játék célja „aktív” felszámolni néhány olyan ösztönös cselekvést, magatartást, amely érettebb korban társadalmi konfliktusokhoz vezet-

het. Így a játék az a biztosító szelep, amely a magatartás társadalmi szabályozását segíti elő.

Ezután a gyermek iskoláskor előtti játékára — a cseh és a szlovák pedagógiai irodalomban található — főnézeteiket ismerteti a tanulmány, majd az orosz és a szovjet pedagógiai irodalomban kifejtett szempontok összefoglalását adja [így pl. Usinszkij (a valóság tükröződése), Krupszkaja (a környezet megismerése), Makarenko (játék és munka kapcsolata) felfogásának az ismertetését.]

Ezt a viszonylag rövid történeti részt követi az első fontosabb tanulmány: *A játékok fajtái és pedagógiai jelentőségük.*

A pszichológusok a játékokat aszerint, hogy melyik pszichológiai folyamat érvényesül bennünk uralkodóan, így osztják fel: 1. *funkcionális*-játékok, 2. *receptív*-játékok; 3. *feladat*-játékok; 4. *konstruktív*-játékok.

A pedagógiai gyakorlat viszont a játékokat két nagy csoportra osztja: 1. *spontán*-játékokra, amelyeket alkotó játékoknak neveznek, 2. *szabály*-játékokra, amelyek magukban foglalják a didaktikai- és mozgás-játékokat.

Az *alkotó* játékok képezik az iskola előtti kor játékainak leggazdagabb és legtipikusabb csoportját. „Alkotó”-nak azért nevezzük őket, mert a gyermekek maguk határozzák meg céljukat, tartalmukat és szabályaikat. Jelentőségük elsősorban mély nevelési hatásukban van. Az alkotó játékok legnagyobb csoportját a feladat-játékok alkotják: ezek keretében a gyermekek utánozzák a felnőtteket, az állatokat, az autó mozgását, a vonatot, a villamost stb.

Alkotó játékok csoportjába tartoznak a *dramatizáló*- és a *konstruktív*-játékok. (Ez utóbbiak egyenes utat képeznek az emberi termelőtevékenységben: különböző formájú és anyagból való játékelemekből a gyermekek pl. épületeket építenek vagy saját elképzelésük szerint, vagy a tanítónő irányítása alapján.)

A játékok másik nagy csoportját a „szabály-játékok” alkotják, amelyek a gyermekek alkotó tevékenységét bizonyos mértékig megszabott szabályok szerint korlátozzák. Ugyanakkor ezek a játékok lehetővé teszik a rendszeres gyakorlást, amely igen fontos a gyermek fizikai és értelmi fejlődésének, a jellem és az akarat nevelésének szempontjából.

A szabály-játékokat a gyermekek egymástól vagy pedig a felnőttektől tanulják el. A feladatok természetese és megvalósításuk módja szerint két csoportra oszthatjuk őket: *didaktikai- és mozgás-játékokra.*

A *didaktikai-játékok* elsősorban a gyermekek értelmi képességeit fejlesztik. Vala-

milyen értelmi feladaton alapulnak, amelyek megoldásában van a játék értelme és vonzó ereje.

A didaktikai játékok tartalmát és szabályait didaktikai- vagy művelődés-nevelési célok alapján alakítják ki. A kis csoportokban különösen azok a játékok fontosak, amelyek a különböző érzékszervek fejlesztését szolgálják (hallási, látási, szaglási, ízelelési, tapintási). Az idősebb gyermekek csoportjaiban a feladatok már bonyolultabbak. Itt a játékok többek közt segítik a gyermekeket megismerkedni a munkával, a munka társadalmi jelentőségével a városban és a falun.

A későbbiekben a szóbeli didaktikai-játékok kerülnek előtérbe és egyre inkább megmutatkozik tanító jellegük.

A *mozgás-játékok* lényege a gyermekek mozdulatainak fejlesztésében van: különböző mozdulatokon, adott tartalommal és pontos szabályokon alapulnak.

A továbbiakban az első tanulmány szerzői az egyes játékfajták kölcsönös kapcsolatait vizsgálják, így az alkotó játékok és a szabályokon alapuló játékok közt fennálló azonosságokat és különbségeket. A két játékfajta közti egyik lényeges különbség pl., hogy az alkotó játékok jellemző tulajdonsága — összehasonlítva őket a gyermek-játékok többi fajtáival — az, hogy az alkotó játékok esetében a célt, a tartalmat, a lefolyást és a szabályokat egyaránt maguk a gyermekek alkotják, míg a szabályokon alapuló játékok, a didaktikai- és mozgás-játékok — már kész játékok, amelyeket a gyermekek készen vesznek át s úgy valószínűleg meg.

Ezután az első tanulmány még a *játék pedagógiai jelentőségéről* szól. Ez abból áll, hogy a játék nemcsak segíti a gyermek mindenoldalú fejlődését, hanem ugyanakkor sokkal nagyobb mértékben megnyugtató, mint minden más tevékenység. Ezért a játéknak igen fontos helye van az óvodák nevelőrendszerében.

A gyermeknek a játékokra szüksége van eredményes *testi fejlődésére, egészsége szempontjából.* A játék ugyanakkor az *erkölcsi nevelésnek* is fontos eszköze: azt lehet mondani, hogy a játék a maga módján iskola, amelyben a gyermekek aktívan és alkotóan sajátítják el (elsőször utánzás alapján) a társadalmilag kidolgozott helyes magatartásbeli módokat. Természetesen nemcsak egyszerű és kizárólagos utánzástól van szó: Az irányított játék segítségével a gyerekek megtanulja helyesen értékelni a társadalmi jelenségeket és pozitív jellembeli tulajdonságokat sajátít el. A játék lehetővé teszi a gyermek számára megérezni a felnőttek társadalmi életéhez való hozzátartozást, s lehetővé teszi aktívan

bekapcsolódni a társadalmi élet folyamatába. A játék nevelő szerepét természetesen akkor tölti be, ha pozitív emberi, társadalmi stb. kapcsolatokat tükröz; ez a tanító helyes pedagógiai irányításától függ.

A játék a *kollektív szellemre* való nevelés eszköze is. A kollektív neveléssel elválaszthatatlan összefüggésben kifejlődik az „elfojtás” bonyolult és finom folyamata, a képesség uralkodni a játék folyamán a nem kívánatos megnyilatkozásokon, elnyomni azokat, mert ezt kívánja a közös érdek, a játék közös célja. A kitűzött célnak a figyelembevételére nagy jelentőségű a gyermeki akarat, jellem és fegyelem fejlődésének szempontjából.

A játék jelentős szerepet játszik a gyermek *érzelmi fejlődésében* is. A gyermek a játékokban megismeri — könnyed és játékos módon — hogyan kell elérni a kitűzött célt, hogyan kell együtt dolgozni a pajtásokkal, megismeri a dolgok tulajdonságait, leméri saját erejét, egyszóval megismeri önmagát és környezetét. A játék először az *alkotó fantázia* fejlődésére hat: azután fokozatosan — ahogy változik a gyermek tapasztalata és nő a megfigyelőképessége — nőnek az értelmi erők is, fejlődnek a második jelzőrendszer legmagasabb megnyilatkozásai: a gondolkodás és a beszéd.

A tartalmas játék a gyermek számára erős *érzelmi élményeket* jelent, de sok lehetőséget biztosít az *esztétikai élmények* számára is.

A második tanulmány címe: *Az alkotó játék fejlődése a gyermek életében*. Szerzője azt bizonyítja, hogy az alkotó játékok fejlődésére két alapvető és döntő tényező van befolyással. Ez először a *gyermek neuropszichikai funkcióinak színvonala* mint belső tényező, és a *környezet hatása* (nevelő hatás) mint külső tényező. Az alkotó játék vizsgálata az óvodákban a szerzőszámára lehetővé teszi — ez a kutatás sok konkrét példára és megfigyelésre támaszkodik —, hogy bemutasson néhány tipikus változást, amely ennek a két tényezőnek a hatására következik be.

Az iskola előtti korban az alkotó játékoknak ezek a vonásai változnak meg:

1. — a belső oldal — a tartalom

2. — a külső oldal — az alkotó játékok jellege, amely függ a játékokban résztvevő dolgokhoz, személyekhez, jelenségekhez való gyermeki kapcsolatoknak, viszonyoknak a fejlődésétől.

A fentiek figyelembevételével a tanító-nőnek segíteni kell az alkotó játékokat úgy fejleszteni, hogy ne csak a gyermekek egészségével törődjék, hanem biztosítsa és készítse elő a szellemi képességek helyes fejlődésének optimális feltételeit is.

A kötet harmadik tanulmánya: *Az alkotó játék mint néhány erkölcsi vonás nevelésének eszköze*.

Az iskola előtti korban kezdődnek a gyermek fejlődésének alapvető vonásai alakulni, kezdi a gyermek érteni a magatartás erkölcsi oldalát, alakulnak első kapcsolatai a környező léttel. Erre az alapra épül azután az emberi személyiség bonyolult „építménye”.

Már az óvoda feladata a gyermek személyét mindenoldalúan fejleszteni. Ezt legeredményesebben a konkrét tevékenységben, a játékokban végezheti: a gyermek tevékenységének súlypontja az iskola előtti korban a játék. Ennek a tanulmánynak a szerzője először az alkotó játékok szociális lényegét vizsgálja, s a játékot abból a szempontból értékeli, hogy milyen mértékig: a) segíti megérteni a felnőttek munkájának társadalmi jelentőségét; b) fejleszti az akaratot; c) erősíti a gyermekek közti kollektív kapcsolatokat.

A kollektív játékok megfigyelésekor a szerző néhány fontos következtetéshez jutott, amelyeket az alkotó játékok iránításánál, nevelői céllal való felhasználásánál figyelembe kell venni. Ezekből bizonyos következmények származnak abban a vonatkozásban, hogy az óvodában a gyermekeket rendszeresen meg kell ismertetni a környezet életével, rá kell mutatni a gyermek lehető legszorosabb kapcsolatára a felnőttek társadalmi életével. (A kutatás fontosabb következtetései a felsorolását a 77. oldalon találjuk meg.)

A *nyelvi nevelés az alkotó játékokban* című tanulmány az alkotó játékokat abból a szempontból vizsgálja, hogy mennyiben segítik fejleszteni: 1. a gyermek szókincsét, 2. gondolkodását, 3. összefüggő megnyilatkozását; 4. az iskola előtti korban levő gyermekek beszédjének nyelvtani szerkezetét.

A szerző kísérletének eredményeként az alábbi következtetésekhez jut:

1. A játék a gyermek nyelvi nevelésének fontos eszköze. A más gyermekekkel folytatott játék a gyermeket beszédre serkenti, s ezáltal segíti megvalósítani a nyelvi nevelés alapvető feladatait.

2. A játék a nyelvi nevelésnek csak akkor válik eszközévé, ha azt a tanítónő helyesen és rendszeresen irányítja. A tanítónő a játék különféle szituációit használja fel arra, hogy beavatkozásaival és példájával a gyermekek nyelvi megnyilatkozását javítsa.

3. Jóllehet az alkotó játéknak nagy hatása van a gyermek nyelvi fejlődésére, a játékot mindig úgy kell felfogni, mint a nyelvi nevelés egyik eszközét és semmiképpen sem szabad kiszakítani a többi eszköz rendszeréből.

4. Minden nevelő eszköz — így az alkotó játékok is — csak akkor hatékonyak igazán, hogyha figyelembe vesszük a gyermeki beszéd eredményes fejlődésének alapvető elemi előfeltételeit, nevezetesen:

- a) a gyermek szellemi és testi egészségét,
- b) azt a tartalmilag gazdag életet, amelyet a gyermekeknek az ismeretek, benyomások és érzelmi élmények elégséges volta nyújt,
- c) a helyes beszéd mintáit,
- d) a gyermeket beszélgetésre serkentő segédesszók és játékok elégséges voltát,
- e) a szülőkkel való együttműködést.

Hogyan tükröződik a gyermekek élete és az óvodában való tartózkodás az alkotó játékokban? című tanulmány a végzett kutatások eredményeit így foglalja össze:

1. A gyermekek a játékokban az adott társadalom sok tipikus jegyét tükrözik.

2. Az óvodában a foglalkozások tartalma behatol az alkotó játékokba.

3. Az alkotó játék inkább emocionális, mint megismerési folyamat. Ebből következik, hogy a gyermekek a foglalkozások tartalmát nem tükrözik játékaikban, csupán azt, ami az előbbieken az érzelmeikre erősen hatott.

4. A tanulás iránti érdeklődés, a vágy a szerzett tapasztalatokat felhasználni és sikert elérni úgy hatol be az alkotó játékokba, hogy nő a gyermeknek az egyéb foglalkozások folyamán szerzett tudatossága és önállósága.

5. Az alkotó játék segíti az emlékezet fejlődését, a fogalmak asszociációját. Különösen fontos szerepe van a beszélgetéseknek és a didaktikai-játékoknak, mert megerősítik a múltbeli, primér emlékezeti-tapasztalati „nyomokat”.

Az alkotó játékok irányításáról szóló tanulmány az irányítás jelentőségével, közvetett és közvetlen módjaival, valamint azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy hogyan kell a kis és a nagy csoportok játékeit egybehangolni, végül pedig a didaktikai-játékok kérdéséről érinti.

Az irányítás jelentősége az, hogy a játékból olyan érdekes tevékenységet alkossunk, amelynek megfelelő tartalma, célja és jelentősége van és biztosítsuk a játék legmagasabb nevelőértékét. Az irányítás közvetett és közvetlen módja egyaránt értékes. Ezért nem az a döntő, hogy a tanító a beavatkozásnak melyik módját választja: minden a tanító pedagógiai rátermettségén múlik. Azon, hogy szabályozási kísérletei ne legyenek hatás nélküliek, hiábavalók, hanem fejlesszék a gyermekek önállóságát, alkotó képességét, iniciatíváját és ugyanakkor fejlesszék pozitív erkölcsi tulajdonságait.

A *Didaktikai játékokról* szóló tanulmány az alábbi problémákkal foglalkozik, illetve az alábbi jelentős fejezeteket foglalja magába:

A didaktikai játék fogalma.

A didaktikai játékok jellegzetes tulajdonságai.

A didaktikai játékok jelentősége a gyermek értelmi képességeinek sokoldalú fejlődése szempontjából.

A didaktikai játék mint az új ismeretek szerzésének eszköze.

A didaktikai játék mint az ismeretek gyakorlásának és megszilárdításának eszköze.

A didaktikai játék mint a gyermekek ismereti ellenőrzésének eszköze.

A didaktikai játék mint gyakorlati tevékenység.

A didaktikai játék mint a megismerési folyamatok, különösen pedig a figyelem aktivizálásának eszköze.

A didaktikai játék mint individuális tevékenység.

A didaktikai játék szerepe a nevelésben.

A didaktikai játékok irányításáról szóló tanulmány pedig a didaktikai-játékok kiválasztási szempontjaival, valamint megvalósításával és szervezésével foglalkozik. Szerzője fejtegetéseit így zárja: „A didaktikai játék sikeres lefolyása érdekében hangsúlyozni kell egy körülményt: a tanítónak kísérletezőnek kell lennie, aki felfedezőn és iniciatíve keresi, próbálja és kigondolja az új játékok különféle eszközeit, módszereit és módjait és követi azok nevelő következményeit. Ezért a játékoknak azok a konkrét példái, amelyeket a következő fejezetben említünk, nem tekinthetők egyedüli forrásnak, amelyből a tanítónak munkájához merítenie fog; fordítva: világosan kell látnia, hogy a didaktikai játékok alkotó tevékenységének hálás eszközei.”

A következő tanulmány a *didaktikai játékok példái* tartalmazza a kis és a nagy csoportba tartozó gyermekek számára.

Ezt követi *A játékok (játék-eszközök) és a didaktikai anyag* című tanulmány. Ebben két szerző ismerteti a játékokra (eszközökre) vonatkozó fontosabb pedagógiai nézeteket, szól a játékok jelentőségéről, a játékok fajtáiról, a játékokkal szemben támasztandó követelményekről (köztük külön a higiéniai és esztétikai követelményekről), a játékok kiválasztásáról tekintettel a gyermekek korára, végül pedig a *mozgás-játékokról*.

Ez utóbbiakkal még külön foglalkozik egy tanulmány az alábbi kérdések fejtegetését foglalva magában: a mozgás-játékok fogalma, jegyei és jellemzése; a mozgás-játékok jelentősége a gyermek mindenoldalú fejlődése, különösen pedig a testi nevelés szempontjából; a mozgás-játék

helye az óvoda nevelési programjában; a mozgás-játékok metodikája az iskola előtti fokon.

A tanulmánykötet két utolsó fejezete: *A mozgás-játékok példáiról* és *A mozgás-játékok segédeszközeiről* szól.

A felhasznált irodalom jegyzéke két megállapításhoz vezet. Az egyik: örömmel konstatáljuk, hogy a jegyzék idéz egy magyar forrásmunkát is. Ez *Nógrády L.: A gyermek és a játék* (Magyar Gyermektanulmányi Társaság, Budapest, 1912.) című tanulmánya.

Ugyanakkor ez a körülmény egy másik tényre is rávilágít. Nevezetesen arra, hogy nem ismerjük elégségesen egymás irodalmát, s nem támaszkodunk kielégítően egymás eredményeire: Nógrády L. idézett tanulmánya immár 50 éve jelent meg, azóta a gyermeki játékkal foglalkozó hazai pedagógiai irodalmunk szépen fejlődött.

Ez a körülmény is bizonyítja, hogy igen aktuális kérdés kapcsolataink elmélyítése, kutatásainkban egymás eredményeinek az ismerete és felhasználása.

Szaboszlav Miklós

HEINRICH WIED:

BERUFSWAHL FÜR MITTELSCHÜLER

A középiskolások pályaválasztása. (Ausführlicher berufskundlicher Wegweiser für Schüler, Eltern und Erzieher) Frankfurt a. M.

Ausgabe A.: für Jungen 1958. 120. o.

A helyes pályaválasztási tanácsadásnak a pályaválasztó személyiségének alapos megismerése mellett legfontosabb feltétele a *foglalkozások ismerete*. Heinrich Wied nyugatnémet szerző ezen a területen nyújt hasznos ismereteket az olvasónak.

Könyve *116 férfi-foglalkozást* ismertet *12 különböző pályakörből*. A Középiskolások pályaválasztása c. mű sokak összefogásából és munkájából íródott meg. Ennek a valóban tárcaközi problémának — a pályaválasztás helyes irányítása jellegének — megfelelően, több minisztérium szakemberei, mérnökök statisztikusok, jogászok, közgazdászok, pedagógusok és pszichológusok együttesen dolgozták fel a 116 foglalkozást, és az ő segítségével állította össze tájékoztatóját Wied a tanulók, a szülők és a pedagógusok részére.

A szerző a könyv bevezető részében a németországi középiskolák jellegéről és feladatáról ír. Ennek a szakmai tájékoztatónak az összeállítását többek között azzal indokolja, hogy az NSZK-ban helytelen arány alakult ki — többek között az elhelyezkedési lehetőségek és a különféle foglalkozások hiányos ismerete miatt — a középiskolák és a felsőbb iskolák látogatottsága között. Aránytalanul több a főiskolai hallgató, mint a középiskolás diák, sok esetben a szülőknek azon felfogása miatt, hogy gyermekük „diplomás”, tanult ember legyen, ugyanakkor ezen fiatalok igen tekintélyes hányada nem jut el a záróvizsgáig. Ez fölösleges megterhelés a szülőknek, de nem felel meg a társadalom gazdasági érdekeinek sem.

Milyen pályaköröket ismertet a szerző? Az említett tizenkét pályakör a következő:

mezőgazdasági, kereskedelmi, szálloda- és vendéglátóipari, mérnöki, külön bányamérnöki, technikus, hajózási, nevelői, irodai, pénzügyi, sajtó és művészi foglalkozások. Figyelembe véve a technika fejlődését és az ipari munkamegosztás rendkívül nagymértékű fokozódását, a mérnöki pályákat igen részletesen és specializáltan ismerteti, hogy az ezen területen különösen tájékozatlan szülők és nevelők tájékozódását megkönnyítse. Éppen ezért huszonhét mérnöki munkakört sorol fel és elemez a gépészmérnökötől a kerámikusmérnökig. A bányamérnöki munkában tízféle specialistát mutat be. Hiányos a felsorolás annyiban, hogy az egészségügyi pályakört — bár igaz, hogy a nők foglalkoztatására bizonyos munkakörökben az egészségügyi pályák alkalmasabbak — nem simerteti a szerző.

Mire terjed ki egy-egy foglalkozás ismeretése? A tájékoztató népszerű felvilágosító jellegénél fogva igen gyakorlati mozzanatokat tartalmaz. Ez egyik legfőbb előnye, de ebből erednek egyszersmind fogyatékoságai is. Wied — igen helyesen — a pályakövetelményeket a pályakörökre vonatkoztatva fejtí ki és az egyes speciális munkaköröknél csak utal bizonyos külön szükséges tulajdonságokra. Ezzel a pályaválasztókban azt a reális alapon nyugvó meggyőződést erősíti meg, hogy minden egészséges átlagember a pályakörhöz tartozó legtöbb foglalkozásra alkalmas és nem csupán egy-egy speciális munkakörre. Így az esetleges elhelyezkedési nehézségekből eredő idegfeszültséget is csökkenti. A tájékoztató következőkre terjed ki: ismerteti a pályakörön belül a munkamegosztás jelenlegi állásának megfelelő tagozódást, felsorolja